

EKSAMENI SKOLĀ UN DZĪVĒ

Saules pielūgums maģija dienās skolās sākušies eksameni. Tie sākušies pēc raža mācību gada, ļoti nozīmīgā laikā, kad mūsu republikas darba laudis līdz ar visas plašās Padomju zemes darba laudim guvuši un gūst arvien jaunus un jaunus ievērojamus sasniegumus visās dzīves nozarēs.

Tautas saimniecības atjaunošanas un attīstības pēckāra piegādes plānā sprauktais lielais uzdevums — sasniegt un pēc tam ievērojami pārsniegt pirmkāra līmeni — tiek sekmīgi pildīts. Rūpniecības strādnieki jau var ziņot, ka pirmkāra līmeni viņi pārsnieguši par astoņdesmit procentiem, ka piegādes izpilde četros gados kļuvusi par mērķi, līdz kura sasniegšanai vajadzīgi vairs tikai nepilni seši mēneši. Mūsu zemkopji, kas stingri nostājušies uz kolektīvā darba ceļu, var ziņot, ka graudkopība jau pārsnieguši pirmkāra ražu līmeni no katra hektāra, ka šā kolchozu pavasara sējā likusi pamatu vēl augstākām ražām. Un skolas? Audzēkņu un skolotāju skaita ziņā, kā arī pašu skolu skaita ziņā skolas jau ievērojami pārsniegušas pirmkāra līmeni. Izglītība kļuvusi pieejama visplašākām tautas masām, kļuvusi par padomju cilvēku neatņemamu tiesību.

Ar padomju valdības un boļševiku partijas gādību mūsu varenajā socialistiskajā dzimtenē tautas izglītība guvusi tik plašu vairoņu, ka neviena cita valsts šai ziņā nevar sacensties ar Padomju Savienību.

Kamēr buržuāziskajā pasaulē izglītība ir bagātnieku privilēģija un tās uzdevumi aprobežojas ar šauru kapitalistu šķiras interešu apmierināšanu, Padomju zemē tautas izglītībai sprausti lieli un cēli uzdevumi. Jo spīgti tos raksturojis M. I. Kailijns, 1939. gadā uzrunājot ar ordeņiem apbalvotus lauku skolotājus:

«Lai galīgi nostiprinātu varu un uzceltu komunismu, nepieciešami, lai tautai būtu sava inteligence, nepieciešami, lai tauta kļūtu izglītotā, nepieciešami, lai izstrustu pretīskības un katra atšķirība starp intelektuālo un fizisko darbu. Bet kad intelektuālais darbs neatšķirsies no fiziskā? Tikai tad, kad visi mūsu laudis, visa tauta būs izglītoti, kad mēs uzcelsim komunismu. Padarīt visu Padomju Savienības milzīgo daudzskaitu tautu izglītotu — tas ir viens no vislielākajiem uzdevumiem. Bet ne tikai izglītotu. Mēs vēl gribam, lai mūsu tauta iegūtu padomju, komunistisko audzināšanu. Mēs gribam, lai mūsu skola sniegtu komunistisko audzināšanu.»

Grūtajos pēckāra apstākļos, kad mūsu republikas skolu darbs sāka ievirzīties normālā darba gultnē, gadu no gada esam atzīmējuši, ka gūti aizvien labāki sasniegumi arī komunistiskajā audzināšanā. Ikkatru pavasari tādām secinājumiem pamatu devuši arī eksameni. Nav šaubu, ka arī šogad varēsīm ar gandarījumu atzīmēt, ka sperts jauns solis uz priekšu skolēnu zināšanu padziļināšanā un viņu komunistiskās apziņas veidošanā, padomju patriotisma un padomju cilvēka nacionālā lepnuma jūtu stiprināšanā.

Kad vērtēsim to 125 tūkstošu skolēnu sekmes, kas pašreiz liek eksamenus Padomju Latvijas septiņgadīgajās skolās un vidusskolās, reizē vērtēsim visu skolas darbu, vērtēsim skolotāju darbu un atzīmēsim, kā viņi auguši līdz padomju skolas uzdevumiem. Eksameni parādīs, kā turpinājusī pāraugt tā skolotāju daļa, kas ir radniecīga Annas Brodeles radītajam skolotāja Straumes tēlam. Tikai pāraugušais skolotājs Straume spēj izturēt kā padomju skolas darba tā dzīves izvirzītos eksamenus.

Vispārīgās Komunistiskās (boļševiku) partijas Centralās Komitejas lēmumā par žurnāliem «Zvezda» un «Leninrad» izteikta nepārprotama prasība: «Padomju iekārta nevar cīst jaunatnes audzināšanu vienaldzībā pret padomju politiku, iedomīgas nevēribas un bezidejiskuma garā.»

Atrisināt komunistiskās audzināšanas uzdevumus skolās sekmējušais pionieri un komjaunatnes organizācijas, kas turpinājušas nemīgti augt. Pionieri organizācija jau ir 80 tūkstošu skolēnu, bet komjaunatne — 9 tūkstošu skolēnu. Tas ir tik milzīgs skolēnu pulks, ka atklāti jāaska — nepiedodami maz tam pievērsuši uzmanību Padomju Latvijas rakstnieki, pārkāp maz vēl pionieri un komjaunatni parādījuši literāros darbos. Lai pašreiz notiekošie eksameni un tajos gūtās sekmes ir pamudinājums rakstniekiem pievērst lielāku uzmanību skolu dzīvei, parādīt dežijas, stāstus un lielāku formu darbus visu to pozitīvo ietekmi, kāda skolu dzīvē ir pionieri un komjaunatnes organizācijām, kāda bijusi programmu pārkarājumiem literāras un bioloģijas mācīšanā, ģeogrāfijas un citu priekšmetu ieviešanā mūsdienu dzīves prasībām.

Vērtēdami to 15 tūkstošu skolēnu sekmes eksamenos, kas šopavasar beigs septiņgadīgās skolas, un to 4 tūkstošu skolēnu sekmes, kas izturēs gatavības eksamenus vidusskolās, vērtēsim viņu sagatavotību izglītības turpināšanai. Tai jābūtu par speciālistiem dažādās tautas saimniecības un kultūras dzīves nozarēs.

Līdztekus septiņgadīgajām skolām un vidusskolām, eksameni sākušies arī dažādās specializālās skolās. Šo specialo skolu vidū redzam trīsdesmit skolas dažādās mākslas nozarēs, no tām — sešas daļamatniecības skolas, astoņas muzikas vidusskolas, chorogrāfisko vidusskolu, trīs septiņgadīgās muzikas skolas, desmit rajonu muzikas skolas, bērnu mākslas skolu, dramatisko studiju. Šo skolu audzēkņu skaits sniedzas pie 5 tūkstošiem. Buržuāziskajā Latvijā par tik plašu skolu tīklu nevarēja ne sapņot. Tikai padomju vara pāvērsusi visplašākās iespējas nākslas attīstībai, tikai padomju varas apstākļos spēja izveidoties daudzās mākslas skolas!

Vērojot mūsu dažādo mākslas skolu darbu un eksamenu gaitu, tāpat paceļas jautājums, kā tās sagatavojušas savus audzēkņus ne tikai skolas beigšanai, bet arī tiem eksameniem, kādi viņiem ir priekšā, sākot darba dzīvi attiecīgajā nozarē. Iepriekšējo gadu pieredze rāda, ka ne katreiz pēc skolas sekmīgas beigšanas jaunais mākslas nozarē specialists tikpat sekmīgi spēj sākt strādāt. Iemesls — skolas vēl nav paguvušas nodibināt pietiekami ciešas saites ar tām kultūras un saimnieciskās dzīves iestādēm, kurām tās gatavo specialistus, ne katreiz skolas savas mācību programmas pieskaņojušas dzīves prasībām. Ja runājam, piemēram, par daļamatniecības skolu tekstilnodalām, tad tās savus audzēkņus sagatavo strādāt pie rokas steliem, bet tekstilfabrikās nepieciešams prasīt strādēt pie mehāniskajām steliem. Tā gadījās, ka pērn «Zasulauka Manufaktūra» nevēlējās pieņemt darbā tekstilskolu beigušo audzēkņus. Gadās arī, ka rūpniecības uzņēmumu vadība pareizi nenovērtē daļamatniecības skolu darbu, neizmanto skolas beigušo audzēkņus attiecīgajās specialitātēs, kā tas ir noticis vairākos gadījumos ar keramikas nodalju absolventiem. Muzikas skolu darbā bieži vērojama sadrumstalotība: katra skola gatavo specialistus visdažādākām nozarēm, kas mācību līmeni ne katreiz ietekmē labvēlīgi. Tomēr visi mākslas skolu darbā vēl sastopamie trūkumi ir pārvarami.

Pašreiz notiekošie eksameni parādīs, kam turpmāk jāvēlvi vislielākā uzmanība, lai turpinātu uzlabot daļamatniecības, muzikas un citu mākslas nozaru skolu darbu, lai šīs skolas ne tikai tuvinātu, bet arī cieši saistītu ar attiecīgajām darba un kultūras dzīves nozarēm. Līdzšinējā darbā pierādījies, ka mākslas skolas gadu no gada strādājušas labāk, ka tās centušās pielikt roku mūsu nacionālās formā un socialistiskās saturā kultūras veidošanā.

Eksamenu laiks — visatbildīgākais skolu darba vērtējuma laiks. Visas darba tautas skatieni šajā laikā vērsti uz skolām. Darba laudis gaida, ka skolas attaisnos tām dāvāto uzticību un gādību, uzrādīs arvien labākus un labākus sasniegumus.

Priecādamies par panākumiem un sasniegumiem, neaizmirsīsim ievērojamā audzinātāja un rakstnieka Antona Makarenko vārdus: «Tautas izglītība un tautas audzināšana mūsu valstī kļuvusi skaitliski tik varena, ka pat viens procenta brāka šai darbā draud mūsu valstij ar nopietniem traucējumiem.»

Lai pašreizējie eksameni palīdz mūsu skolām atklāt visus trūkumus, lai tie palīdz celt mācības un audzināšanas darbu augstākā līmenī. Skolās lai aug istī padomju cilvēki, komunisma celtniecības laikmeta cienīga jaunā audze, kas spēj izturēt visus eksamenus lielajā dzīves ceļā.

Goda nosaukumi Padomju Latvijas mākslas darbiniekiem

Ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija dekretu šīs dienās piešķirti goda nosaukumi vairākiem Padomju Latvijas kultūras darbiniekiem.

Par nopelniem teātra mākslā un sakarā ar dzimšanas 70. gadadienu un 50. skatuves darba gadiem Valsts Krievu dramatisks teātris Lidijai Melnikovai piešķirts Latvijas PSR tautas mākslinieces goda nosaukums.

Par nopelniem muzikas darbinieku kādrū sagatavošanā un atzīmējot 70. dzimšanas dienu, Valsts konservatorijas profesoram Arvidam Daugulim piešķirts

Latvijas PSR nopelniem bagātā mākslas darbinieka goda nosaukums.

Par izcilie nopelniem mākslas laukā sakarā ar Mākslas akadēmijas dibināšanas 30. gadadienu Latvijas PSR nopelniem bagātā mākslas darbinieka goda nosaukums piešķirts Mākslas akadēmijas docentam Eduardam Kalninam.

Par izcilie nopelniem muzeja darbā sakarā ar Valsts latviešu un krievu mākslas muzeja dibināšanas 30. gadadienu Latvijas PSR nopelniem bagātā mākslas darbinieka goda nosaukums piešķirts Valsts latviešu un krievu mākslas muzeja direktoram Arturam Zariņim.

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1949. G.

22. MAIJĀ

Nr. 21 (227)

Kolchozi un to šefi

A. JANSONS

«Latvijas Padomju Socialistiskā republika ir strādnieku un zemnieku socialistiska valsts», — teikts mūsu republikas Konstitūcijas pirmajā pantā. Tani izpaužas uz mūžīgiem laikiem nostiprināta strādnieku un zemnieku visciešākā sadraudzība, viņu interešu kopība un nešķiramība.

Padomju vara izklīdēja seno neuzticību, kas pastāvēja starp pilsētu un laukiem kapitalisma apstākļos, kad nabadzīgā un vidējā zemniecība pilsētā saskatīja savu interešu tiešu apdraudējumu un pilsētas darbalaudis ar niknumu sirdi vēroja budžu patvālu.

Ne ar vārdiem un labiem novēlējumiem padomju valsts un boļševiku partija nodibināja strādnieku un zemnieku sadraudzību, bet ar konkrētu darbu, ar ciešu apņēmību pacelt lauku kultūras dzīvi līdz pilsētas darba jauzu līmenim. Pilsētas un lauku kopīgās intereses izriet no boļševiku partijas un biedra Staļina izvirzītajiem uzdevumiem komunisma celtniecībā. «Te nav nekā apbrīnojama, jo zemnieks tagad saņem no pilsētas mašīnu, traktoru, agronomu, organizatoru un beidzot tiešu palīdzību kulkaku apkaršanai un pārvarēšanai. Vecā tipa zemnieks ar savu zvērisko neuzticību pilsētai kā ļaupitājam atiet otrā plānā. Viņu nomaina jaunais zemnieks, zemnieks kolchoznieks, kas raugās uz pilsētu ar cerību dabūt no turienes reālu palīdzību ražošanai» (J. V. Staļins. «Par agrārās politikas jautājumiem PSRS»).

Latvijas K(b)P X kongress, kas izmēja strauju pagriezienu mūsu lauksaimniecības kolektivizācijā un pēc kura mēs tagad ar pamatotu lepnumu varam runāt par republikas pirmo kolchozu pavasari, ir licis arī visreālāko pamatu pilsētas un lauku sadarbībai mūsu republikā. Zemnieks, kas iesācis pa jaunam dzīvot, pa jaunam strādāt, sagaida, lai viņam šajā jaunajā dzīvē palīdz un lai no pirmajām kopīgā darba dienām viņš nekļūdīgi varētu iet pa socialistiskās lauksaimniecības augšupveidošo attīstības ceļu. Tādēļ arī Latvijas boļševiku X kongress prasīja no visām partijas organizācijām pilsētās, lai tās nodrošina palīdzību un sadarbību ar laukiem, lai visiem kolchoziem būtu šefi no pilsētām.

Šefība par kolchoziem — tas nozīmē tiešu atbildības uzņemšanos par lauksaimniecību tās jaunajā ceļā, apzinātu socialistiskā darba cilvēku izaudzināšanu no bijušo zemnieku vides. Tas ir liels un cildens pilsētas darba lauzu uzdevums, kas izpildāms padomju tautas interesēs un par ko pirmā kārtā pateicīgi būs paši zemnieki kolchoznieki.

Pilsētas un lauku sadarbība, pilsētas darba lauzu kolektīvu šefība par kolchoziem kļūst mūsu laikos par raksturīgu sabiedriskās dzīves iezīmi. Kad Daugavpils lokomotīvu remonta rūp-

nīcas strādnieki savā kopsapulcē apsprieda jautājumu par palīdzības sniegšanu Aizkalnes pagasta kolchoziem, tad tieši apbrīnojama bija strādnieku ieinteresētība par lauku dzīvi. Viņu lietišķie ierosinājumi un priekšlikumi, apņemšanās, strādājot ārpus sava darba laika, izremontēt kolchozu inventāru, ierīkot kolchozu kalves, palīdzēt ar transporta līdzekļiem, deva neatsveramu praktisku ieguldījumu kolchozu celtniecībā. Ar sevišķu viesmīlību šis pašas rūpnīcas laudis uzņēma pie sevis viesus — kolchozu pārstāvjus, iepazīstināja tos ar rūpnīcu. Strādnieki stāstīja, kā viņi cīnās par piegādes izpildīšanu pirms termiņa, kā nodrošina nepārtrauktu kustību uz mūsu sliežu ceļiem. Ar tādu pašu mēlestību kolchoznieki uzņēma rūpnīcas pārstāvjus pie sevis. Kopīgas intereses, kuras nosaka padomju valsts un tautas cīņa par komunistiskās sabiedrības nodibināšanu, cieši saistījušas rūpnīcu ar kolchoziem.

Atcerēsimies Aizputes aprīnka Kalvenes pagasta kolchozu «Jaunais ceļš», kas pagājušajā gadā nodibinājās bijušās frontes joslā, pilnīgi izpostītā rajonā, un iesāka savu darbību tik smagos apstākļos, ka pat daudziem drošākajiem jaunā cēlā gājējiem sirdī sāka izzagties šaubas. Bet mēs zinām, ka šis kolchozs jau savā pirmajā pastāvēšanas gadā izcīnīja lielisku darba uzvaru, nodrošinot artole biedriem pārtikušu dzīvi, uzceļot un atjaunojot saimniecības un dzīvojamās ēkas. Un kolchoznieku istabās gaisma, ieskanējās radio, piemīnot «Jaunā ceļa» sasniegumus, mēs nevaram aizmirst tos nopelnus, kādi pie tiem bija kolchoza šefam — Rīgas kugu remonta rūpnīcā. Tie bija Rīgas strādnieki, kas palīdzēja atjaunot ēkas un ievīkt elektrību, tā bija strādnieku brālīgā palīdzība zemniekiem.

Liepājas komjaunieši no pilsētas jaunatnes vidū savāktajām grāmatām iekārtojuši desmitiem kolchozu biblioteku. Lašu pagasta kolchoza «Jaunā dzīve» kolchoznieku pilnsapulce izteica pateicību saviem šefam — Daugavpils elektrostacijas kolektīvam — par vispusīgi sniegto palīdzību darba noorganizēšanā. Kolchoza «Darbs» un Liepājas 1. vidusskolas skolotāju un audzēkņu sirsnīgā draudzība liecina par jaunām pilsētas un lauku attiecībām.

Partijas un komjaunatnes pilsētu organizāciju sapulcēs, arodbiedrību komiteju sēdēs, zinātnieku un mākslas darbinieku, skolotāju, skolnieku un vecāku apspriedēs organizē un gādā par pilsētas palīdzību laukiem. Visi atrod iespējas, kā pielikt savu roku, lai drošāk celtos varenā socialistiskās lauksaimniecības celtne.

Partija un valdība drasa no visām pilsētu kultūras, mākslas, zinātnes un

izglītības iestādēm, lai tās šefības jautājumiem vēltu izcili lielu uzmanību. Kolchoznieki gaida savos tautas namos un klubos šo iestāžu viesošanos. Viņi grib redzēt mūsu teatru māksliniekus, muzikas un dziesmu meistarus, grib smelt no padomju literatūras un mākslas sasniegumiem iedvesmu saviem darbiem. Ka tas tiešām tā, to vislabāk apliecinās Dailes teātra mākslinieki, kas ar A. Brodeles komediju «Zelta druva» viesojās Tērvetes un Zālenieku pagastos. Kolchoznieki šīs izrādes neaizmirst, par tām runā, dzīvo tām līdz, jo tur viņi saskatīja savu šīsdienu dzīvi, ar pilnu krūti ieelpoja jauno laikmetu.

Grūti iedomāties padomju kultūras un mākslas iestādei, padomju zinātniekam, rakstniekam un dzejniekam sev pateicīgāku auditoriju par kolchozu zemniecību. Grūti iedomāties augstāku un cildenāku uzdevumu kā uzstāties šīs auditorijas priekšā.

Visi republikas kolchozi pašreiz beidz svarīgu sava darba cēlienu — pavasara sēju. Lielākajā vairumā kolchozu tas ir pirmais kopīga darba solis, kuram jāseko nākošajiem, kas tos organizatoriski un saimnieciski nostiprinās, izveidos un padarīs bagātāku kopējo saimniecību. PSRS Ministru Padome un VK(b)P CK izvirzījušas visiem kolchozniekiem lauksaimniecības centrālo uzdevumu — grandiozā lopkopības attīstības trīs gadu plāna izpildīšanu. Mūsu republikas kolchoznieki lopkopības attīstības trīs gadu plānu jau dienējuši kā savu cīņas programmu, bet tas nozīmē, ka neviena darba cilvēks nedrīkst šajā cīņā būt tikai novērotājs, ka arī mūsu kultūras, mākslas un zinātnes darbiniekiem ar ideoloģisku un kultūras darba jeročiem jāiet zemniekiem talkā, jādod savs ieguldījums lielajā pasākumā.

Pirms nedēļas laikrakstos bija publicētas Latvijas PSR transporta un sakaru uzņēmumu kolektīvu saistības par pastiprinātu šefu palīdzību kolchoziem. Latvijas K(b)P CK atbalstīja šīs saistības un uzlika par pienākumu partijas pilsētu organizācijām, zinātniskās pētniecības iestādēm, kultūras un mākslas darbiniekiem tās aspriest un pastiprināt šefības darbu.

Transporta un sakaru uzņēmumu kolektīvi apņēmās tuvākajos 3—4 mēnešos palīdzēt iekārtot 65 kalēju un atslēdznieku darbnīcas, palīdzēt ierīkot telefonus 137 kolchozos, radio — 17, elektrificēt — 5, nodot kolchoziem 191 biblioteku, palīdzēt celt un iekārtot klubus, sarkanos stūrišus utt. Sekojot transportnieku un sakarnieku patriotiskajam pasākumam, pilsētu darba lauzu kolektīvi šos skaitļus jau desmitām reizi pavairojuši. Šefu palīdzības darbs ar katru dienu iegūst jaunus, visdažādākas formas, tas atver visas kolchoznieku politiskās, saimnieciskās un kulturālās prasības.

PADOMJU LATVIJAS SKOLĀS SĀKUSIES EKSAMENI



Uzņēmumā: Pārbaudījums matemātikā Rīgas pilsētas 1. septiņgadīgās skolas septītajā klasē.

K. Krasta foto

ALEKSANDRS PUŠKINS — SAVAS TAUTAS PATRIOTS

EDGARS DAMBURS

Nav tāda literatūras drauga visā demokrātiskajā pasaulē, kurš nepazītu Aleksandra Puškina darbus. Arī latviešu lasītājiem lielā krieviskās dzejnieka vārds sen vairs nav svešs. Sākot ar 1856. gadu, daudzi viņa dzejoļi, daži stāsti un poēmas pat vairākkārt tulkoti latviešu valodā.

Aleksandrs Puškina bija un ir allaž tuvs latviešu tautai. No viņa mācījies mūsu labākie dzejnieki, apgūstot formas meistarību, izteiksmes skaidribu un pareizu tautas dzīves atveidi. Viņš bija aizraujošs piemērs tam, cik augstu var pacelties dzejnieks, kas iet kopā ar savu tautu. Tajā laikā, kad latviešu strādnieki, darba zemnieki un inteliģence sāka organizēties cīņai pret kapitalismu, Aleksandra Puškina dzeja skanēja kā kaujas zvans, kas modināja drosmi, virišķību, spārnoja darba jaunatnes dedzīgās ilgas pēc labākas rītdienas.

Latvijā dižā krieviskās dzejnieka draugu pulks vienmēr bijis liels. Viņu vidū bija mūsu lielākais dzejnieks Rainis, kas pirmais saraksta plašāku apcerējumu par Aleksandra Puškina dzeju un sniedz īsu viņa biogrāfiju. Rainis pats savās atmiņās par to saka: «Apcerējums par Aleksandru Puškinu rakstīts 1898. gada sākumā Pleskā, kur biju izsūtīts, lai nogaidītu spriedumu pirmā latviešu socialdemokrātu pārvērtējam Puškinam, kurš jau kopš skolas gadiem man bija ļoti tuvs, tika man ar šo pirmo trimdu vēl vairāk tuvināts arī ārēji, jo arī viņš bija izsūtīts savā laikā uz šo pašu Pleskavas guberņu...»

Rainis jau ģimnazista gados pārtulko Aleksandra Puškina dramu «Boriss Godunovs». Tulkotāju vidū ap to pašu laiku redzam vēl Kaudzītes Matisu, Plūdoni, Fr. Adamoviču, vēlāk Kārli Krūzu, Jēkabu Janševski, Jāni Plaudi, Andreju Balodi u. c.

Bet īsti Aleksandrs Puškina mūsu jaunatnei kļūst pieejams tikai tagad. Buržuāziskās Latvijas valdītāji maz rūpējās, lai lielākā krieviskās dzejnieka darbi tiktu pazīstami tautai. Viņi baidījās no Aleksandra Puškina, jo viņa dzeja ir ne vien ļoti muzikāla un daļa, bet arī revolūcionāra. Tāpēc nav jābrīnās, ka Aleksandra Puškina simtā gada dienas, 1937. g., parādījās tikai viens jau senāku, pa lielāki daļai novecojušos tulkojumu kopojums. Padomju Latvijā jaunā un labā atdzejojuma mēs varam lasīt «Jevgeņiju Oņeginu», «Vara jātnieku», Puškina prozu un citus darbus. Atzīmējot dzejnieka 150 gadu dzimšanas jubileju, Valsts izdevniecība gatavo krāšņus Aleksandra Puškina darbu izdevumus, kuros būs arī jauni, līdz šim netulkoti sacerējumi, poēmas, dzejas un proza.



Tukšo sabiedrību un prot pacelties tai pāri par veselū galvas tiesu.

Aleksandrs Puškina ir dziļš domātājs, kas savos darbos pacēl aizvien jaunus un jaunus problemas. Viņš ir liessmais patriots, kas par savu pirmo dzejnieka uzdevumu uzlūko kalpot tautai. Mīlestība uz savu tēvzemi Aleksandra Puškina tāpat kā dekabrīstus dzejnieku Rilejevu radīja ceļš nos panākt tās atbrīvošanu no tiranijas. Būdam pats pēc izceļšanās muļnieks, Aleksandrs Puškina visvairāk ienīst šo dīko liekžu sabiedrību. Viņu savienī «darbiem viņš nemeklē labākās apstākļus», kā viss vairums tā laika rakstnieku, bet «foklorā, vēsturē» un sava laika ikdienas dzīvē.

Viņa pirmie skolotāji bērībā ir vecmāmiņa Marija Hanibala un aukle Anna Rodionova. Vecmāmiņas nostāsti par seniem laikiem un aukles brīnišķīgās pasakas dzejnieku dziļi iespaido. Vēl turpmākos gados, kad Puškina jau bija izstudējis visu pasauli un krievu mākslas literatūru, viņš

Mirdza Kempe Pie Puškina kapa

Nes Gruzija Tev savas rozes
Un Lietuva Tev rītas sniedz.
No Uzbekijas saules gozes
Ir sūtiis saldais dīdas zieds.

Un zilo rudzu puķu vitne
Kā krievu zemes acis spīd.
Simts tautu Tavu mūža mītni
Ir atnākušas ziediem vit.
Kā Tevi sveicināt es varu,
Kam visa zeme ziedus nes?
No Raina priedes vienu zaru
Tev, nemirstīgai, nesu es.

Ir viņā lielās vētras šalkas,
Kas nebeidza pret tāli saukt.
Un manas tautas saules alkas,
Kas dzīvot grib un mūžam augt.
Tā agri sveicināja ausmu,
Kas pacēlās no austrumiem.
Un Tava svētā brīves jausma
Tai dziesmās atšalca no tiem.
Simts tautu nāk — tās jaužu ciltis,
Ko garā spēji saskatīt.
Tā dzīvība, kas kapa smiltis
Ir atnākusi ziediem vit.
Par Tavu vārdu gaišo varu,
Ko mana tauta sirdī nes, —
No Raina priedes vienu zaru
Tev, nemirstīgai, nesu es.

izsauca: «Cik skaistas šīs pasakas! Katra no tām poēma!» Tautas garantu varenajā avotā Aleksandrs Puškina daudzkārt smēļ vielu saviem darbiem. Pieminēsim viņa jaukās pasaku dzejas, kas tā aizrauj jaunos lasītājus: «Par zvejnieku un zivtīnu», «Par zelta gailīti», «Pasaka par caru Saltanu», «Nāra», pirmo poēmu «Ruslans un Ludmila», ar kuru dzejnieks iemanto galma kļiķes naudu, bet progresīvās sabiedrības atzinību. Pēc pasaku motīviem Aleksandrs Puškina saraksta arī «Dziesmas par Stepanu Razīnu», «Teiku par popu un viņa strādnieku Baldu», ko cara cenzura noliedza publicēt, bet kuras bija tautā ļoti populāras.

Tikpat teicami Aleksandrs Puškina pazina arī savas dzimtenes vēsturi un tautu. Viņu saista drosmīgi, virišķīgi raksturi, kuri prot dziļi nīst, mīlēt, sajūsmīnāties un degt par savu lietu. Neaizmirstamas ir poēmas «Poltava» un «Vara jātnieks». Tajās viņš dramatiskā gleznā rāda krievu tautas varoņu un kvēlo patriotismu. Viņš pirmais pareizi attēlo Pētera Lielā lomu Krievijas vēsturē. Tomēr Aleksandrs Puškina nav naivs romantikis. Pagātnes dzīvi un laudis viņš neidealizē. Pēteris Lielais Puškinam nav nekāds svētais, bet gan liels sava laika cilvēks, novators, kura titaniskā griba un spēks dzejnieku aizrauj. Poēma «Poltava», tāpat kā dramā «Boriss Godunovs» Aleksandrs Puškina kā galveno vēstures virzītāju rāda tautu. Piezīmē par «Boriss Godunovu» pats dzejnieks izsaka: «Ko gan parāda traģēdija? Kāds ir tās nolūks? Cilvēks un tauta. Cilvēka liktenis, tautas liktenis. So pašu ideju dzejnieks izceļ arī «Puģačovs dumpja vēsturē» un novelē «Kapteina meitapa». Zemeņu dumpja vadonī Puģačovs un Stepan Razins Puškinam nav nekādi laupītāji, kā to tēloja galma rakstnieki un arī pirmās krievu vēsturnieks Karamzins, bet cēli, diženi raksturi, kas savaldzina un aizrauj.

Cik tālu Aleksandrs Puškina spēja ielūkoties rītdienā, liecina viņa vēstījums Caadajevam:

Un kamēr mēs vēl liesmojam
Par slavu brīvībai un godam,
Lai tēvu zemei ziedojam,
Ko dvēselē vien daļu rodam.
Draugs, ticī: laime atlidos
Kā ausmas atspidums pār āri.
Miegs zudīs mūsu apmānos,
Un patvarības ārupām pāri
Tad mūsu vārdiem vietu dos.

To pašu domu dzejnieks izceļ arī dzejoļi «Pieminekļis», kas uzskatāms par spilgtāko Aleksandra Puškina ticības apliecinājumu progresam un savas tautas rītdienai. Tāpēc var sacīt, ka Aleksandra Puškina literārajai darbībai bija noteikts revolūcionārs raksturs. Sajā laukā viņam pieder novatora loma kā nacionālās dramatisks, dzejas un prozas nodibinātājam. Viņš ir pirmais īstais un lielākais realists krievu literatūrā. Cik dziļi Aleksandrs Puškina mācījies ielūkoties sava laika pretrunu pilnāajā sadzīvē, rāda viņa proza — klasiskās «Belkina noveles» un pieminītie stāsti. Vairāki no tiem ir īsti stila meistarības paraugi.

«Belkina noveles» Aleksandrs Puškina veit krievu sadzīves īstenībā. Viņš pats pirmais krievu literatūrā ievēd mazo vienkāršās tautas cilvēku un notēlo to ar dziļu sirsniību. Cik labi Aleksandrs Puškina pazinīs vienkāršo cilvēku, rāda viņa noveles «Stācijas uzraugs», «Zārcinieks», «Jaunkundze — zemiece», «Negajss». Īsta muļnieciskās iekārtas kritika ir nepabeigta «Gorjuchinas ciema vēsture», ar kuru Aleksandrs Puškina īstenībā iesāk kritiskā realisma virzienu, ko nekad vēlāk turpināja tādi krievu nacionālās prozas meistari kā Nikolajs Gogolis, Turģeņevs, Levs Tolstojs, Ņekrasovs.

Cik plašs bija Aleksandra Puškina interešu loks, rāda viņa pētījumi Krievijas vēstures laukā. Nepabeigta «Pētera Lielā laika vēsture» nav diletanta, bet gan nopietna zinātnieka darbs. Tāpat kā dzejiskajos sacerējumos, arī te Aleksandrs Puškina kā vēstures pamatspēku uzlūko tautu. Viņa vēstures izskaidrojumi ir jau materialistiski.

Aleksandra Puškina literāro sacerējumu klāsts ir tik plašs un daudzpusīgs, ka vajadzētu lappuses, lai tos uzskaitītu vien. Tajos atspoguļojas krievu zemes dīzēnums, tās daba, laudis un vēsture. Tajos atmirz visa milzīgā valsts ar tās krāšņo dažādību, liele līdzenumi, bargā dzimtas zemes ziema, maigās dienviņu ainavas, Kaukaza mežonīgās kalnu smailes un bezgalplāšs stepes. Aleksandrs Puškina ir pirmais, kas savos darbos ievieš tautu draudzības temas. Ar dziļu mīlestību viņš tēlo arī citu tautu dzīvi. Tāpēc lielo dzejnieku šodien uzlūko par savu visas mūsu zemes tautas. Tāpēc arī tikai padomju iekārtā Aleksandrs Puškina atrada savu īsto dzimteni, cieņu un mīlestību.

KULTURAS DZĪVE

PADOMJU LATVIJĀ

Bērnu kora kopmēģinājums

Pagājušo svētdien Rīgas aprinķa kultūras namā notika Rīgas apkārtnes skolēnu kora kopmēģinājums. Piedalījās Kemeru, Slokas, Doles, Doles-Ķekavas, Mārupes un Katlakalna skolu kori, kopskaitā pāri par 300 jauno dziedātāju. Kemeru septiņgadīgās skolas direktora P. Pakalna vadītais apvienotais koris parādīja skanīgu, saliedētu dziedājumu.

Kuldīdznieki rīko dziesmu dienas izstādi

Sagaidot jūlijā notiekošo aprinķa dziesmu dienu, Kuldīgas novada pētīšanas muzejs gatavo izstādi, kurā parādīs aprinķa kolchozu un rūpniecības uzņēmumu sasniegumus. Izstādīs arī agrāko dziesmu svētku dokumentus, fotoattēlus, dažādus priekšmetus, literatūru un citus materiālus, kas raksturo dziesmu svētku vēsturi. Sevišķu vērtību veitīs aprinķa lietiskās mākslas un mākslinieciskās pašdarbības propagandai.

Kolchoznieku dramatiskā pulciņa viesizrāde

Zalves pagasta kolchoza «Uzvara» dramatiskais pulciņš veivairis atbildīgu uzdevumu. Nupat iestudēta R. Blaumaņa luga «Uguni». Ar šo uzvedumu «Uzvaras» kolchoznieki viesojušies Daudzes tautas namā, kur izpelnījās nedalītu atzinību.

Ceļojošā tēlotājas mākslas izstāde

No 10. aprīļa līdz 10. maijam Daugavpilī bija atvērta ceļojošā tēlotājas mākslas izstāde. Pilsētas iedzīvotājos tā guvusi lielu atsaucību — mēneša laikā to aplūkojuši 28.000 skatītāji. Izstādes amekietājus sevišķi interesēja darbi ar laikmetīgu tematiku, piemēram O. Skulmes, V. Kalvāna, H. Bobinska, R. Aunina, A. Gailīša darbi. Pašlaik izstāde pārvietota uz Rēzekni, kur gūst tikpat krietnus panākumus kā Daugavpilī. Izstādei tālāk paredzēts šāds maršruts: Madona, Valmiera, Tukums, Ventspils, Līepāja.

Jelgavas aprinķis labi sagatavojies dziesmu dienām

Lielajiem kultūras svētkiem — dziesmu dienām — Jelgavas aprinķi gatavojas 43 pieaugušo un 7 bērnu kori ar vairāk nekā 3800 dalībniekiem. Jau notikuši 2 rajonu kopmēģinājumi, kas pierādīja, ka lielākā daļa kora labi strādājusī un svētku repertuāru iestudējusī ļoti rūpīgi. Priekšgalā izvirzījusies Zālenieku pagasta, Dobeles pilsētas, Augstkalnes kolchoza «Jaunais spars», Vircavas un Tērvetes pagastu kori.

Dziesmu dienā Jelgavā piedalīsies arī 22 deju kolektīvi ar 280 dalībniekiem.

Zinātniskas lekcijas kolchozos

Maija mēnesī Zvirgzdenes pagasta kolchozos «Ausma», «Liesma» un «Putīk komūnizms» nolasiņas popularizātniskas lekcijas par šādām temām: «Dzīvības rašanās virs zemes» un «Cilvēka izceļšanās». Lekcijas noklausījās 130 kolchoznieku, kas izteica vēlēšanos, lai zinātniska satura priekšlasījumus organizētu biežāk.

Sefi dāvina grāmatas kolchoziem

Nesen Cēsu aprinķa Dzerbenes pagasta lauksaimniecības artēli «Arāis» apciemoja tā sefi — LPSR Galvenās aptieku pārvaldes darbinieki. Kolchoznieku kopsapulcē Galvenās aptieku pārvaldes priekšnieks b. Vasermanis

LPSR Valsts mākslas akadēmijas jubileja

16. maijā Valsts mākslas akadēmijā notika tās 30 darbības gadu atcerei veltīta zinātniska sesija, kurā piedalījās Akadēmijas pedagogi un studenti, sabiedrisko, kultūras un mākslas organizāciju pārstāvji. Jubilejas sesiju ievadīja akadēmijas rektors LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks, Stalina premijas laureāts prof. O. Skulme. Īsos vārdos viņš raksturoja Mākslas akadēmijas līdzšinējo darba gaitu, nākotnes uzdevumus un perspektīvas.

Prof. U. Skulme nolasiņas referātu «Latvijas PSR Valsts mākslas akadēmija cīņā par socialistisko realismu», LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks prof. L. Svemps — «Gleznošanas un kompozīcijas mācīšanas metodikas pamati», LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks prof. J. Tilbergs — «Zīmēšana un zīmējums» un LPSR nopelniem bagātais mākslas darbinieks doc. G. Kruglovs — «Lietiskās mākslas mācīšana».

Sakarā ar Mākslas akadēmijas dibināšanas 30. gadadienu Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs piešķīris LPSR nopelniem bagātā mākslas darbinieka goda nosaukumu docentam

referēja par padomju medicīnas sasniegumiem un nākotnes uzdevumiem. Pēc tam kolchozs saņēma šefu dāvinājumu: 200 vērtīgas grāmatas, daudzus eksemplārus dažādu žurnālu, plakātus un kolchoza aptieku.

Tādas pašas dāvanas šefi nodeva arī pagasta pārējiem kolchoziem — «Dzirkstele» un «Vētra».

Universitātes sieviešu kora pirmais koncerts

Pagājušo rudenī, izvērsoties studentu mākslinieciskajai pašdarbībai, līdzās pastāvošajam LVU Jauktajam korim nodibinājās divi jauni ansambļi — Akadēmiskais viru koris un LVU sieviešu koris. Tagad kori rāda sava darba sasniegumus. Viru kora pirmais koncerts LVU Lielajā aulā notika jau aprīlī, sieviešu korim nupat — 18. maijā.

Bērnu tēlotājas mākslas izstāde

Ilūkstē atklāta aprinķa bērnu tēlotājas mākslas izstāde, kurā eksponēti zīmējumi, kokgrīzumi, izšuvumi, skulptūras u. t. t. Par labākajiem atzīti Lašu septiņgadīgās skolas pionieri un skolēnu darbi.

Tautas dzejniekam J. Sudrabkalnam veltīts sarīkojums

17. maijā Latvijas Padomju rakstnieku savienībā notika tautas dzejnieka, Stalina premijas laureāta J. Sudrabkalna godināšanai veltīts vakars, sakarā ar viņa dzimšanas 55. gadadienu. Sarīkojumu ievadīja tautas rakstnieks, Stalina premijas laureāts Andrejs Upīts. Savā uzrunā viņš raksturoja J. Sudrabkalna un viņa dzejas attīstību no individuāla meklētāja līdz sabiedriskā cīnītāja un kvēlo padomju patriota pozīcijām. Par J. Sudrabkalna personību un dzeju, īpaši sīki raksturojot viņa darbu Tēvijas kara gados, referēja dzejnieks Valdis Lukss.

Koncerta daļā piedalījās LPSR nopelniem bagātais skatuves mākslinieks, Stalina premijas laureāts A. Filipsons, Dailes teatra aktrise A. Abele, Operas un baleta teatra solisti V. Davidone, E. Plūksna un A. Lēpe, vijolniece L. Rubene un komponists A. Ziļinskis.

Pārrunas par padomju plakata izstādi

20. maijā LPSR Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā notika pārrunas par padomju plakata izstādi. Sarīkšmā piedalījās kopā skaits Padomju Latvijas kultūras un tēlotājas mākslas darbinieku. Sarīkojumu atklāja Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpelnis. Viņš norādīja, ka padomju plakata izstāde ir viens no izcilākajiem notikumiem mūsu republikas tēlotājas mākslas dzīvē. Izstāde iepazīstina mūsu māksliniekus ar šīs sabiedriski sevišķi nozīmīgās mākslas nozares redzamākajiem sasniegumiem.

Par padomju politiskā plakata attīstības gaitām referēja izdevniecības «Iskustvo» mākslinieciskā redaktore J. Povolocka. Par padomju plakata darba stilu un principiem runāja pazīstamais plakata meistars Stalina premijas laureāts V. Ivanovs.

No Padomju Latvijas māksliniekiem pārrunās piedalījās L. Svemps, G. Kruglovs, S. Gelbergs, A. Egļītis u. c.

Atklāts Apgabala virsnieku nama dārzs

Vakar Rīgā ar orķestra un Kaukaza tautu dziesmu un deju ansambļa koncertu atklāja Apgabala virsnieku nama dārzu. Šeit iekārtota lasītava, latviešu stacija, volejbola laukums, šaušanas stends, bērnu laukums. Dārzs pieejams visiem amekietājiem.

Jūs, tirani, nu trīcat šausmās!
Bet vergi jaunās rīta jausmās
Var savas važas sadragāt!
Bet tevi, bende patvaldnieks,
Un tavu troni lāsts vēl baida,
Par tavu postu būs man prieks,
Par to, kas tavus bērnus gaida!

Ar bēdi patvaldnieku dzejnieks domājis Nikolaju I, kas bija viens no nežēlīgākajiem vecās Krievijas cāriem.

Lasot Aleksandra Puškina darbus, mūs aizrauj brīvais domu lidojums, kvēlais savas zemes patriotisms, augstais humanisms un apbrīnojāmā vienkāršība, apvienota ar ģenīa meistarību. Bet ja iedomājam, kādos apstākļos viss tas radies — vēl jo vairāk jāapbrīno lielā dzejnieka drosme. Aleksandru Puškina nepārtraukti vajāja bēdīgi slavenās Trešās nodaļas priekšnieks grafs Benkendorfs. Katru dzejnieka soli izsekoja spieģi. Ikviens, pat mazākais dzejoļītis tika cenzēts. Un tomēr Aleksandrs Puškina spēja dot tādu saturu un formā meistarīgu darbus kā «Jevgeņijs Oņeginis», «Poltava», «Čigāni», «Boriss Godunovs», «Ruslans un Ludmila», brīnišķīgo liriku, realistisko prozu un vēsturiskos pētījumus. Belinskis savā laikā rakstīja par «Jevgeņiju Oņeginu»: «Oņeginu varam nosaukt par krievu sadzīves enciklopediju, par tautas sacerējumu vārda visplašākā nozīmē».

Bet Puškina poēmas vērtība neslēpjas vienīgi laikmetiskās sadzīves gleznās, valodas skandējumā un lieliskajā

IZNICĪBAI LEMTO SAZVĒRESTĪBA

Nikolaja Virtas luga „KAUT KUR EIROPĀ” LPSR Valsts Dramas teātri

ZANIS GRIVA

Otrais pasaules karš Eiropas politiskajā kartē ienesa milzīgas pārmaiņas. Zem Padomju Armijas vareņajiem triecieniem sabruka hitleriskā Vācija. Kara ugunsgrēkā izkūpēja Hitlera diriģētās Vācijas satelītu marionēšu valdības, un vairākās Eiropas valstīs nodibinājās tautas demokrātijas režīms. Tautas centās sanemt varu savās rokās un pašas veidot savu nākotni — bez apspiedējiem, bez imperialistu algotņiem un monopolistiem. Tas nenotiek bez asām cīņām pret iekšējās un ārējās reakcijas spēkiem, pret iznicībai nolēmtiem, kuri cenšas izmantot visus līdzekļus, lai palīdzinātu savu mūžu. Šī cīņa starp jauno un veco, starp augsto un iznicībai lemtu, starp demokrātijas un reakcijas spēkiem tautas demokrātijas zemēs — ir galvenā sīzeta līnija Nikolaja Virtas lugā «Kaut kur Eiropā», kas šogad izpelnījies partijas un valdības lielo atzinību — Stalina premiju.

Lugas darbība risinās kaut kur Eiropā, vienā no tautas demokrātijas valstīm. Vienotās frontes valdībā, kurā ministru portfeli pieder visdažādāko partiju pārstāvjiem, jāizlemj svarīgs jautājums — kā tautu apgādāt ar maizi, jo zemē valda liels sausums, kas sagrauj cerības uz labu ražu. Komunisti un viņu piekritēji, ar komunistiskās partijas Centrālās Komitejas biroja locekli un premjerministra vietnieci Hannu Lichtu priekšgalā, visas cerības liek uz Padomju Savienības draudzīgo atbalstu. Bet nodevēji un sazvērnīki pārtikas ministres un nacionālās vienības partijas pārstāves Kristīnas Paderas vadībā pārtikas grūtības cenšas vēl saasināt. Grūto stāvokli valstī viņi cenšas izmantot savu noziedzīgo mērķu sasniegšanai. No tautas ciešanām mēģina sev izstiept kapitalu ar finanču magnātu un Volstrita pārstāvis Mekhills, kas meklē veidus, kā uzspiest valstij amerikāņu «palīdzību» un pakļaut tautu dolāra magnātu gribai. Šis Amerikas «onkulis» savu upuri atrod. Tas ir lielrūpnieks un katolu partijas līderis Vastiss, kura uzņēmumi atrodas zem nacionālizācijas draudiem. Socialdemokrātiskās partijas līderis un sabiedriskās drošības ministrs Pino šajos svarīgajos politiskajos jautājumos neņem nekādu noteiktu stāju un ar to faktiski palīdz liet ūdeni uz iekšzemes reakcionāru un ārzemju imperialistu dzirnavām. Šajā noziedzīgajā politikā, kas vērsta pret tautu, tautas brīvību un neatkarību, nodevēju lomu spēlē arī katolu baznīcas galva kardinals Birnē, kas kā riebīgs zirnekis uz visām pusēm izaudis savus noziedzīgos tīklus.

So iznicībai lemtu sazvērestības plāni kļūst arvien draudošāki. Ar amerikāņu automātiem noziedznieki ļauj uz tautas sirdsapziņu — Hannu Lichtu. Lai nepazaudētu savas vietas valdībā, valsts dienvidos pirms vēlēšanām sazvērnīki gatavo brunotu apvērsumu, kuru atbalsta un iedvesmo Volstrita aģenti un spiegi. Bandas asinainos noziegumus kārtīgi izpilda bijušais hitlerietis Kurtovs, kas ienem pārtikas ministra palīga posteni.

Bet zemes progresīvie spēki un tauta nesnauz. Komunistiskā partija kopā ar saviem piekritējiem izseko ārzemju spiegius un sazvērnīkus un pieker tos nozieguma vietā. Tautas uzticība partijai un Padomju Savienībai ar katru dienu pieaug. Godīgie socialdemokrāti novēršas no saviem noziedzīgajiem vadoņiem un pieslejas komunistiem. Pat socialdemokrātu partijas līdera Joakīma Pino dēls Marks aiziet no tēva, jo sāk apsprast viņa noziedzīgo politiku un kļūst paties cīnītājs par demokrātijū. Demokrātijas cīnītāju rindās pilnīgi pāriet arī zemkopis Kosta Varras un viņa sieva Minna.

Tauta uzvar sazvērnīkus, jaunais uzvar veco, demokrātijai uzvar reakciju. Kad Kosta Varras stājas sazvērnīces Kristīnas Paderas vietā par pārtikas ministru un tauta gavilē par demokrātijas ienaidnieku sazvērestības likvidēšanu, viņš jautā Hannai Lichtai: «Kas tas ir, komunisti, biedrene Lichta?» Un Lichta atbild: «Nē, Kosta, tas vēl nav komunisti... Bet visi celi uz to ved, un tikai uz to... Kā bāka naktī Padomju Savienība rāda mums ceļu uz laimi. Lenina un Stalina ideāli apgaismo šo ceļu. Un, mani draugi, lai valdošās šķiras trīs komunistiskās revolūcijas priekšā! Proletariatam tānī nav ko zaudēt, izņemot tikai savas va-

žas. Bet viņi iegūs, Kosta, visu pasauli.»

Nikolajs Virta lugas galvenos personāžus veidojis ar lielu meistarību un politisku asumu. Tie visi ir tipiski cilvēki, kuri šodien dzīvo un cīnās jaunajās tautas demokrātijas valstīs. Visiepaudīgākais no tiem ir komunistiskās partijas pārstāve Hanna Lichta, kuru Dramas teātri tēlo nopelniem bagātā skatuves māksliniece, Stalina premijas laureate Lilija Erika, Hannas Lichtas tēlam ir pazīstami prototipi — pašreizējās cīnītājas par brīvību un demokrātijū Anna Paukere un Doloresa Ibaruri. Hannas Lichtas tēlā rakstnieks iemiesojis šo lielo sievieti — cīnītāju politisko stāju un garīgo seju. Hannai Lichtai ir tikai viena dzīve, viena vēlēšanās: satriekt visus tos, kas maldina tautu un cenšas to pakļaut verdzībā, atdot sevi un savus spēkus tautas brīvībai un laimes ilgu piepildījumam. Nodevēji saprot, ka Hanna Lichta, šī komunistiskās partijas pašreizējā cīnītāja, ir liels šķērslis viņu noziedzīgo nodomu piepildīšanai, un tāpēc cenšas to iznicināt. Bet teroristiskais uzbrukums iedzina Lichtas sirdī vēl lielāku naidu pret tautas ienaidniekiem. Tas atver acis un pulcina ap komunistisko partiju — vienīgo pāteso tautas un brīvības aizstāvi — vēl vairāk piekritēju, vēl vairāk cīnītāju par tautas lietu, par socialismu.

Hannas Lichtas lomas tēlojums Lilijai Erikai ir jauns sasniegums. Māksliniece spējusi pārvarēt savu dažkārt metafisiku vēsumu un atklāt Hannas Lichtas iekšējo pasauli, kas pārpilna ar cilvēciņu sirsniņu, ar gaišu skatu nākotnē, ar nesamierināmu naidu pret tautas ienaidniekiem un mīlestību pret tautu. Pēc Benediktas Krušas lomas Arvīda Gričula «Mālā un porcelānā» šis ir Lilijas Erikas pēdējo gadu labākais sniegums.

Lielā spēka un svaigu krāsu bagātī ir zemkopja un parlamenta deputāta Kostas Varras tēls. Viņā mēs redzam tautas demokrātijas valstu zemniecības pāraugšanu, lielo uzticību komunistiskajai partijai, drosmīgu cīnītāju par demokrātijas uzvaru. Vēstulē, kuru Kosta raksta biedram Stalinam, mēs jūtam viņa lielo uzticību un mīlestību uz Padomju Savienību, uz padomju tautu lielo vadoni biedru Stalinu. Kosta novērtē padomju tautas atbalsta lielo nozīmi un solās visas tautas vārdā tai atmaksāt ar uzticību un mīlestību. Lai paceltu šo tēlu pēc iespējas lielākā mākslinieciskā augstumā un spēkā, lomas tēlotājs Pēteris Cepurnieks pielicis daudz darbu un radošas enerģijas. Māksliniece skatuves gaitās šī loma jānovērtē kā nopietns sasniegums. Taču visā krāsainībā, visā pilnībā Kostas Varras tēlu Cepurniekam vēl nav izdevies atklāt un pie tā vēl jāturpina strādāt. Viņa tēlojums vietām nepāriiecina, aktierim brīžiem tā kā pietrūkst vajadzīgā spēka un iekšējā pārdzīvojuma.

No lugas pozitīvajiem tēliem, kas sakļāvusies vienotai cīņai par savas tautas nākotni, pret iekšzemes un ārzemju reakcionāriem, apspiedējiem un sazvērnīkiem, vēl izceļas vairāki skaisti personāži. Maksis Venta (nopolniem bagātais skatuves mākslinieks Zanis Katlaps) ir kompartijas centrālorgana redaktors, kas uzmanīgi seko visiem notikumiem un ar skaidro un aso komunistiskās preses vārdu atmasko noziedzniekus un viņu kaitīgo filozofiju, organizē tautu ap komunistisko partiju cīņā par socialismu. Raksturīgi tautas pārstāvji ir Lichtas sekretars Basts (Haralds Topsis). Kostas Varras sieva Minna (nopolniem bagātā skatuves māksliniece Mirdza Smičene), tēvocis Stebans (Reinholds Puriņš), tanku rūpnīcas strādniece un bijusī partizane Magda Foršholma (Lidija Freimane), tanku rūpnīcas strādnieks un arod biedrības darbinieks Marks Pino (Jānis Kublils) un citi. Tie ir cilvēki, kuriem gandrīz visiem aiz muguras bagātis cīņā cēls. Vai nu partizānu rindās, vai kā viņu atbalstītāji viņi visi cīnījušies pret hitleriskajiem iebrucējiem. Kopīgā cīņā rādījusi šo cilvēku drosmi, saliedējus viņus ap vienu kopīgu mērķi. Tauta viņiem tic un palaužas. Un tāpēc arī tagad pēc uzvaras pār vācu fašismu

tauta tos izvirzījusi par saviem pārstāvjiem atbildīgos valdības postenus. Viņus nevar nopirkt ne amerikāņu spiedzes Kiras Reičeles viltīgā mīlestība, ne sers Henrijs Mekhills ar savu naudas maisu. Tie ir cieti rūdījuma cilvēki, kuri vai nu paši ir jau komunistiskās partijas biedri, vai arī ar sirdi un dvēseli uzticīgi tai.

Lūk, kādus skaistus pozitīvus tēlus devis autors savā lugā! Siem cilvēkiem Nikolajs Virta stāda pretim grupu iznicībai lemtu — mirstošās kapitalistiskās pasaules pārstāvjus, kuri pazaudējuši tautas uzticību un tāpēc meklē glābiņu Volstritā. Spieģošanas, diversijas, atentāti, brunotas sazvērestības un ārzemju iejaukšanās ir šo kapitalistisko šķiru palieku pēdējais ierocis un cerība. Šis mirstošās kapitalistiskās pasaules «pēdējais mohikanus» autoram izdevies parādīt ar lielu politisku asumu un vēsturisku patiesīgu. Nacionālās vienības partijas vadītāja un pārtikas ministre Kristīna Padera (Olga Krūmiņa) cenšas izmantot tautas postu, lai būtu vieglāk sagrābt savās rokās valsts varu. Par savu uzticamāko palīgu viņa izraudzījusi hitlerisko slepkavu Kurtovu (Kārlis Sebris). Viņas sabiedrotāis ir arī kardinals Birnē (nopolniem bagātais skatuves mākslinieks Edgars Zile), kas aiz savas svētula maskas slēpj politiska machinatora un spiega lielkuloģu seju. Lielrūpnieks un katolu partijas līderis Hugo Vastiss (Visvaldis Silenieks), lai glābtu savus uzņēmumus no nacionālizācijas, metas amerikāņu spiedzes Kiras Reičeles (Stalina premijas laureate Velta Līne) izmestajos tīklos un Volstrita magnata sera Henrija Mekhilla (Alfreds Videnieks) apkampienos. Iznicībai lemtie katrs glābjas, kā var. Taču mērķis viņiem viens — iznicināt tautas valdību, iznicināt demokrātijū un tāpat kā agrāk atkal sēsties tautai uz pleciem.

Sini noziedzīgajā spēlē viņiem palīdz degenerētais socialdemokrātiskās partijas līderis Joakīms Pino (Stalina premijas laureats, tautas mākslinieks Alfreds Amtmanis-Briedītis), kuram nevienā jautājumā nav noteiktas stājas. Par visu svarīgākās dzīvē viņam liekas savs drošības ministra portfelis. Viņš daudz labāk sadarbojas ar tautas nodevējiem un amerikāņu monopolistiem nekā ar patiesās demokrātijas aizstāvjiem komunistiem. Zem šīs Joakīma Pino maskas mēs viegli ieraugām strādnieku šķiras nodevējus — blumus un beivnus, kuri iet roku rokā ar visas pasaules reakciju un jauna kara kurinātājiem.

Dramas teātra aktieri pielikuši daudz, radošas enerģijas, lai pēc iespējas reljefāk atklātu šo iznicībai lemtu politisko machināciju patiesos nolūkus, šo tautas nodevēju riebīgās sejas. Ar savu pārliecināto un spēcīgo tēlojumu negatīvo personāžu grupā sevišķi spilgti izceļas Alfreds Videnieks, Amtmanis-Briedītis, Edgars Zile un Olga Krūmiņa.

Lugas inscenētāja — Stalina premijas laureate, nopolniem bagātā mākslas darbiniece Vera Baļuna veikusi lielu un atzīstamu darbu. Viņa labi izpratusi lugas pamatdomu un izveidojusi politiski asu izrādī. Bet nevar neatzīt inscenētājam, tāpat kā teātra vadībai, ka luga sasniegta daudz lielāku iespaidu, ja visi galvenie pozitīvie tēli būtu mākslinieciski tikpat pilnīgi izveidoti un spēcīgi kā viņu pretinieki. Tas sevišķi sakāms par Haraldu Topsis un Jāni Kublilu, kurus gan skatītāji pazīst kā apdāvinātus jaunās paaužu aktierus, bet kuriem šajās lomās vēl pietrūkst vajadzīgās erudīcijas un skatuves meistarības. Šāda padomju lugu pozitīvo varoņu nozīmes pienācīga nenovērtēšana ir asi kritizējama parādība.

Skatuves gleznotājs Laimdonis Grasmans izrādēl darinājis pieskaņīgu ietēru. Tikai pirmā cēliena pārbagātais dabas kuplums nesaskan ar lugas tekstu, kurā ir runa par neražu un sausumu.

Nikolaja Virtas luga «Kaut kur Eiropā» ir vērtīgs ieguvums Dramas teātra repertuārā. Padomju skatītājiem šī luga visā spilgtumā atklās tos notikumus, kas šodien risinās jaunajās tautas demokrātijas valstīs, parādīs pasaules demokrātisko spēku cīņu un uzvaru pār iznicībai lemtu kapitalistisko pasauli un tās reakcionāriem pārstāvjiem.

IZCILA IZSTĀDE

(Sakarā ar padomju plakata izstādi)

Padomju plakata izstāde Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā ir izcila notikums mūsu republikas mākslas dzīvē ar lielu politiski sabiedrisku un idejiski māksliniecisku nozīmi. Rīgas darba laudis šī izstāde pelnīti gūvusi dzīvu atsaucību, par ko liecina kuplās apmeklētāju skaits. Tas ir saprotami, jo padomju politiskais plakats ir bolševistiskās agitācijas ass un uzticams ierocis, kas runā uz visplašākām tautas masām. Tādējādi plakata māksla izvirzās par vienu no vadošajām tēlotājam mākslām. Padomju mākslinieki vienmēr apzinājušies lielo atbildību tautas un partijas priekšā, radot lieliskus padomju plakata meistardarbus.

Izstādē pārstāvēti gandrīz 80 autori ar 200 darbiem visdažādākās tehnikās, kompozīcijās ar daudzpusīgu tematiku. Tie ir padomju plakata labākie paraugi, kas radīti laikā no Lielās Oktobra socialstiskās revolūcijas līdz mūsu dienām. Neskatoties uz dažādību un daudzpusību, izstāde atstāj viengabalaun un dziļu iespaidu, jo visos darbos jūtam tuvumu ar padomju dzīvi un vēsturi, ar padomju īstenību.

Jau tūlīt pēc Oktobra revolūcijas plakats ienēma nozīmīgu vietu padomju dzīvē. 1918. gadā tika izdoti krāsaini litogrāfiski un vienkrāsaini plakati ar Majakovska tekstiem. Tie bija vēl mākslinieciski un tehniski nepilnīgi darbi, bet viņu panākumi cīņā par socialistiskās revolūcijas iekarojumu nostiprināšanu bija lieli. Lsti padomju plakats izveidojās bargaļās pilsonu kara dienās, kad plakata uzdevums bija idejiski graut kontrrevolūciju un intervenciju, stiprināt ticību revolūcijas uzvarai. Radās padomju plakata lielie meistari — Moors, Deni, Čeremnihs, kuri radīja idejiski un emocionāli spēcīgus plakatus. Vēl šodien nevar bez savilņojuma nolūkiem uz tādējiem plakatiem kā Moora «Vai tu esi nieraistījis brīvprātīgos?» (1920. g.), «Palīdz!» (1921. g.), Kočergina «Tagad kārtā Vrangelim» (1920. g.), nezināma autora «Antante miera maskā» (1920. g.) u. d. c. Šie plakati skaidrā un realistiskā formā rāda tās grūtības, kas mūsu socialistiskajai Dzimtenei toreiz bija jāpārvar. Šodien šie plakati kļuvuši par vēsturiskiem dokumentiem.

Padomju plakats audzis un attīstījies cīņā pret formalismu, naturalismu, mākslīgiem izskaidinājumiem. Ar partijas palīdzību padomju māksliniekiem ir izdevies radīt augsti idejisku, realistisku, emocionāli iedarbīgu un koncentrētu plakatu, kur zīmējums, teksts un krāsa nesaruļamā saistīti un vērsti uz plakata idejas atklāšanu. Patiesi un pārliecināši plakats atveido padomju cilvēku, padomju dzīves īstenību, cīnās par padomju valsts augšanu un varēnību. Mēs redzam, kā plakats cīnās par padomju industrializāciju, Ja-kovļeva plakātā «Ar triecienu darbu stiprināt transportu» (1931. g.) redzam kolchozu panākumus, Vissavienības lauksaimniecības izstādei veltītajā Je-reminas plakātā (1938. g.), redzam mūsu Dzimtenes vareņības, kulturas un mākslas augšanu Moora plakātā «PSRS Konstitūcija» (1937. g.) u. c.

Sevišķu nozīmību plakats ieguva Lielā Tēvijas kara dienās. Jau otrā kara dienā izdeva Kukriniku, Dolgorukova, Kokorekina plakatus, kas aicināja padomju cilvēkus uz cīņu, atmaskoja, izsmēja un grāva hitlerisko Vāciju, stiprināja padomju cilvēku uzvaras gribu. Karš izvirzīja savas prasības, un mākslinieki piemēroja šīs, organizējot «TASSA logus». Ik dienas parādījās jauns spilgti plakats par aktuāliem notikumiem. Kara laikā izdeva pāri par 1200 «TASSA logu» numuru. Vislabāk «TASSA logu» nozīmi raksturojis M. I. Kalinins 1942. g. decembrī, piemēdams «TASSA logu» darbinieku kolektīvu: «Plakats ir masu māksla: ar to mākslinieki ietiet tautā. Kad cilvēki studēs Lielā Tēvijas kara lafkmetu, viņi nepaies garām «TASSA logiem».

Padomju plakats audzis un attīstījies cīņā pret formalismu, naturalismu, mākslīgiem izskaidinājumiem. Ar partijas palīdzību padomju māksliniekiem ir izdevies radīt augsti idejisku, realistisku, emocionāli iedarbīgu un koncentrētu plakatu, kur zīmējums, teksts un krāsa nesaruļamā saistīti un vērsti uz plakata idejas atklāšanu. Patiesi un pārliecināši plakats atveido padomju cilvēku, padomju dzīves īstenību, cīnās par padomju valsts augšanu un varēnību. Mēs redzam, kā plakats cīnās par padomju industrializāciju, Ja-kovļeva plakātā «Ar triecienu darbu stiprināt transportu» (1931. g.) redzam kolchozu panākumus, Vissavienības lauksaimniecības izstādei veltītajā Je-reminas plakātā (1938. g.), redzam mūsu Dzimtenes vareņības, kulturas un mākslas augšanu Moora plakātā «PSRS Konstitūcija» (1937. g.) u. c.

Sevišķu nozīmību plakats ieguva Lielā Tēvijas kara dienās. Jau otrā kara dienā izdeva Kukriniku, Dolgorukova, Kokorekina plakatus, kas aicināja padomju cilvēkus uz cīņu, atmaskoja, izsmēja un grāva hitlerisko Vāciju, stiprināja padomju cilvēku uzvaras gribu. Karš izvirzīja savas prasības, un mākslinieki piemēroja šīs, organizējot «TASSA logus». Ik dienas parādījās jauns spilgti plakats par aktuāliem notikumiem. Kara laikā izdeva pāri par 1200 «TASSA logu» numuru. Vislabāk «TASSA logu» nozīmi raksturojis M. I. Kalinins 1942. g. decembrī, piemēdams «TASSA logu» darbinieku kolektīvu: «Plakats ir masu māksla: ar to mākslinieki ietiet tautā. Kad cilvēki studēs Lielā Tēvijas kara lafkmetu, viņi nepaies garām «TASSA logiem».

Sevišķu nozīmību plakats ieguva Lielā Tēvijas kara dienās. Jau otrā kara dienā izdeva Kukriniku, Dolgorukova, Kokorekina plakatus, kas aicināja padomju cilvēkus uz cīņu, atmaskoja, izsmēja un grāva hitlerisko Vāciju, stiprināja padomju cilvēku uzvaras gribu. Karš izvirzīja savas prasības, un mākslinieki piemēroja šīs, organizējot «TASSA logus». Ik dienas parādījās jauns spilgti plakats par aktuāliem notikumiem. Kara laikā izdeva pāri par 1200 «TASSA logu» numuru. Vislabāk «TASSA logu» nozīmi raksturojis M. I. Kalinins 1942. g. decembrī, piemēdams «TASSA logu» darbinieku kolektīvu: «Plakats ir masu māksla: ar to mākslinieki ietiet tautā. Kad cilvēki studēs Lielā Tēvijas kara lafkmetu, viņi nepaies garām «TASSA logiem».

Par muzeja darbību 30 gados un nākotnes perspektīvām referēja Latvijas PSR Ministru Padomes Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpelnis. Latvijas K(b)P Centrālās Komitejas un LPSR Ministru Padomes vārdā muzeja kolektīvu sveica Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks J. Ostrovs. Rīgas darba lauzu sveicienus nesā LK(b)P Rīgas pilsētas komitejas sekretārs K. Novikovs. PSRS Ministru Padomes Mākslas lietu komitejas un Valsts Tretjakova galerijas vārdā jubilaru sveica Tretjakova galerijas direktora vietnieks zinātniskajā darbā prof. H. Žitkovs. Vēl apveicēju vidū bija Tallinas mākslas muzeja pārstāve Tenisona, Latvijas Padomju mākslinieku savienības priekšsēdētājs prof. L. S. mps, Latvijas PSR Mākslas akadēmijas rektors prof. O. Skulme, Rīgas

kā nepaies garām «ROSTas logiem, studējot Oktobra revolūciju».

Lakoniskā kompozīcijā, augstā idejiskā līmenī Toizde deva Dzimtenes — Mātes tēlu plakātā «Dzimtene — Māte sauc» (1941. g.). Ar sevišķu mīlestību mākslinieki sekoja padomju karavīra cīņām un uzvarām, atspoguļojot to plakātā. Emocionāli ietekmīgi, augstā idejiskā un mākslinieciskā līmenī, te-mātski daudzpusīgi bija V. Ivanova plakāti, piemēram «Dzeram dzimtās Dņepras ūdeni» (1943. g.). Uz psiholoģiska portreta pamata savos plakatos heroisko padomju karavīru veido Ko-korekins. Psiholoģiski dziļi ir viņa plakats «Par dzimteni», kur attēlotais Sevastopolis aizstāvis iemieso karavīra goda nesavtīgas dzimtenes mīlestības, vareņības un pašizliecības paraugu — padomju karavīra raksturīgās īpašības. Bez liekiem efektiem, vienkārši zīmē-jumā ir Golovanova plakāti. Viņa plā-kats «Aiziesim līdz Berlīnei» (1944. g.) kļuva par vienu no karavīru iemīlotā-kajiem plakatiem, kas paūz padomju karavīra humanismu, vīrišķību, patrio-tismu, un ciešu tuvumu ar tautu. Pa-domju cilvēku postu un ciešanas oku-pētajos apgabalos rāda virkne izcilu plakatu, starp kuriem gribētos atzīmēt dzili savilņojošo Korecka fotomontāžu «Sarkanās Armijas karavīri — glāb-tāji» (1942. g.), Kazanceva «Atsvabini!» (1943. g.), Zukova un Klīmašina «Uk-raina gaida tevi, kauriniek!» (1943. g.) u. c.

Lakoniski, saturīgi, trāpīgi un asprātīgi ir Kukriniku satiriskie plakāti, piemēram pamfletveidīgais plakats «Jaunais frīcis» (1942. g.), kas visā kal-lumā atsedz vācu fašista riebīgo seju.

Pāreju uz pēckāra celtniecības pos-mu, viens no svarīgākajiem politiskās agitācijas uzdevumiem ir novest līdz masu apziņai Stalina piecādes gran-diozo plānu, audzināt masās padomju patriotisma garā, veicināt komunistisku attieksmi pret darbu. Šos uzdevumus padomju plakāti veic ar sekmēm. Vairākus izcilus plakatus devis V. Iva-novs, Viņa plakats «Izpildisim piecādi četrus gados!» (1948. g.), «Slavu nedala, bet iekaro!» (1947. g.) u. c. ir iekarojuši padomju cilvēku atzinību. Viņa plā-kats «Audzināsim paaudzi, bezgalīgi uzticīgu komunistisma lietai!» (1947. g.) rāda bolševiku partijas vadošo lomu padomju dzīvē. Vairāki plakāti tie- vērsušies atbildīgajam uzdevumam at-tēlot plakātā mūsu vadoņu tēlus. Pa-nākumus guvis Denisova un Pravdina plakats «Zem Lēnina karoga, Stalina vadībā uz priekšu, uz komunisma, u- varu!» (1948. g.), kurā ar lielu mīle-stību mākslinieki ietvēruši biedra Stalina tēlu.

Vairāki plakāti veltīti padomju tautu draudzības, vēlēšanu u. c. temām. Ko-novalova «No paaudzes uz paaudzi stiprināt PSRS tautu draudzību» (1948. g.) stāsta par padomju tautu ne-satricināmo draudzību. Govorkovs iz-veidojis pretkara plakatu «Neniekoties (1947.), kurā brīdina jauna kara tīkotā-juš, nejojoties ar Padomju Savienības pacietības pārbaudi, Lielisku triptiņu, veltītu padomju strādniekiem, zemnie-kiem un armijai, devis Kokorekins par-godu Padomju Savienības 30. gada-dienai.

Sis pārskats bez šaubām ne tuvu ne-aptvēr visu izstādes tematiku, nepārāda visu autoru sasniegumus, neapskata visus darbus. Bet visu aptvert šai rakstā nav iespējams. Padomju plakats solo līdzī padomju dzīvē, aug un vē-dojas augšup līdz ar to. Tāpēc tas ir tematiski daudzpusīgs, dažāds. Bū-dams visizplatītākais mākslas veids, plakats dienā veic lielu audzināša-nas, agitācijas un mākslinieciskās iz-gliņošanas darbu. Plakats ir neatema-ma padomju mākslas sastāvdaļa, ko atziniģi ir novērtējuši padomju valdī-ba un partija, vairākkārtīgi apbalvo-t izcilākos plakata meistarus ar Stalina premijām.

M. Ivanovs

Latviešu un krievu mākslas muzeja 30 darba gadi

17. maijā Latvijas PSR Valsts latviešu un krievu mākslas muzejs atzīmēja savas pastāvēšanas 30. gadadienu. Muzejā notika svinīga sēde, kurā piedalījās partijas un valdības pārstāvji, kultūras un mākslas darbinieki.

Par muzeja darbību 30 gados un nākotnes perspektīvām referēja Latvijas PSR Ministru Padomes Mākslas lietu pārvaldes priekšnieks Fr. Rokpelnis. Latvijas K(b)P Centrālās Komitejas un LPSR Ministru Padomes vārdā muzeja kolektīvu sveica Ministru Padomes priekšsēdētāja vietnieks J. Ostrovs. Rīgas darba lauzu sveicienus nesā LK(b)P Rīgas pilsētas komitejas sekretārs K. Novikovs. PSRS Ministru Padomes Mākslas lietu komitejas un Valsts Tretjakova galerijas vārdā jubilaru sveica Tretjakova galerijas direktora vietnieks zinātniskajā darbā prof. H. Žitkovs. Vēl apveicēju vidū bija Tallinas mākslas muzeja pārstāve Tenisona, Latvijas Padomju mākslinieku savienības priekšsēdētājs prof. L. S. mps, Latvijas PSR Mākslas akadēmijas rektors prof. O. Skulme, Rīgas

teātru un vairāku citu mākslas festāžu pārstāvji. Lielā palīdzībā svinīgās sēdes dalībnieki pieņēma tekstu apsvēkuma vēstulei biedram Stalinam. Sēdes noslēgumā notika liels koncerts.

Sakarā ar jubileju vairāki Latvijas PSR Valsts mākslas muzeja darbinieki saņēma valdības apbalvojumus.

30 gadu darba atceres dienās muzeja eksponāti papildināti ar vairākiem vērtīgiem jauniegūtiem darbiem. Starp tiem sevišķu interesi modina vecmeistara K. Hūna lieliskā glezna «Bērtula nakts», par ko savā laikā Krievijas mākslas akadēmija gleznotājam piešķīrusi akadēmika nosaukumu. Krievu glezniecības nozāle kļuvusi bagātāka ar jauniem Surikova, Makovska, Kiprenska un Kisejeva darbiem. Starp jauniegūtajiem krievu padomju gleznotāju darbiem īpaši atzīmējams Stalina premijas laureata V. Jefanova darinātais Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāja prof. Dr. A. Kirchenšteina portrets.

Lekcijas jaunatnes sabiedriskajai politiskajai audzināšanai

Sakarā ar VLKJS XI kongresa lēmumu par jaunatnes sabiedriski politisko audzināšanu, Latvijas PSR Politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrība, saziņā ar Latvijas LKJS Centra-lo Komiteju, paredzējusi ievērojami aktivizēt lekciju darbu jaunatnes vidū. Nolemts noorganizēt sistematisku kom-jaunatnes lektoru konsultāciju Lēpājā, Daugavpilī, Ventspilī un Cēsīs. Par kon-sultantiem darbosies Politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrības

istenie locekļi. Junijā paredzēts uzskāt radiociklu jaunatnei «Mūsu dzimtā zeme». Cilvēki ietilps 10 lekcijas, kas notiks reizi nedēļā. Izstrādāts konkrēts plāns pionieru nometņu apkalpošanai vasaras periodā.

Politisko zināšanu un zinātņu popu-larizēšanas biedrība pašlaik izstrādā virkni pasākumu lekciju darbam skolu un ārpusskolas jaunatnei. Šajos pasāku-mos, kurus realizēs sākot ar nākamā mācību gadu, ietilpst lekcijas visdaž-

dākajās nozarēs, ekskursijas, bērnu rīti ar koncertprogramu, praktiski mē-ģinājumi laboratorijās, kinolekcijas. Ii-terar, vakari, disputi un jauno rakst-nieku vakari. Jau izstrādāti 43 lekciju plāni un izraudzīti lektori. Lekcijas ap-tver sabiedriskās zinātnes, filozofiju, pedagogiju, dabas zinātnes, literatūru un mākslu, vēsturi, tautsaimniecību, ģeogrāfiju, tehniku, agrobioloģiju, fi-zisko kultūru, aktualus tekpolitiskus un ārpolitiskus jautājumus.

Balzaks tiesā kapitalistisko Franciju

Pieminot viņa 130. dzimšanas dienu

J. SUDRABKALNS

Parīzē tik daudz pieminekļu, ka iedzīvotāji dažam aizmirsuši ne vien tēlnieku, bet ne nieka vairs nezina arī par pašu granīta, bronza vai marmora izveidoto cilvēku. Pret vienu savēna vīra pieminās tēlu Parīzes buržuazija, kas tik izskērdīgi bija izdājusi savu atzinību dažādiem politikas un finanču spekulantiem, reiz nostājās zili melnā saniknotā. Tas bija piemineklis Balzakam, ko lielais tēlnieks Ogiests Rodens bija izcirtis marmorā 1899. rakstnieka 109. dzimšanas gadā. Tas gan arī nebija nekāds ikdienišķais tēls: drukns, izpūris, fantastisks, valdonīgi saslējis vīrs norauģis pasaulē it kā dusmu vai skumju pilns. Piemineklis laukumā nenokļuva, bet Rodena muzejā to katrs var aplūkot. Tēls varbūt gluži neatbilst Balzaka darbu realistiskajam raksturam, bet ļoti izsaka rakstnieka varenību grūtajā cīņā pret buržuazisko, kapitalistisko Franciju. No Balzaka (1799.—1850.) nāves nākamgad būs apritējis viens simtenis, bet cīņa vēl nav galā. Korupcija, tautas nodevība, veikalu aferas, tikumu izvirtība un asiņains terors iezīmē franču buržuazijas mūsdienu gaitas. Iznākums gelu galā skaidri paredzams — uzvarēs darba ļaužu Francija, Morisa Torera Francija, kā to nesen jauki pateikusi savā dzejoli «Torezs runā» Mirdza Kempe («Karogs», 5. burtnīca). Bet Blums ar visu nodevēju kompaniju vēl cērt dzīlas rētas Francijas miesā, un nīkņāja kaujā, kas jāizcīna franču tautai, viņas pusē ieraugām nesaudzīgo buržuazijas atmākotāju un apšūdzēju Onorē de Balzaku.

1820. gadā parādījās «Suani jeb Brešana 1799. gadā». Tā bija pirmā grāmata ar Balzaka vārdu vācā, agrāk viņš bija izdevis dažus darbus ar pseidonīmiem. «Suani» ir vēsturisks romāns par Brešanu, kur jaunai republikai bija ilgi un sīvi jākaro pret rojalistiem. Republikāņu virsnieks Žerars saka: «Mums jāzaglāb mūsu zemes dvēsele, cildenie brīvības principi, neatkarība, cilvēka saprāts, ko pamodnājusās mūsu nacionālās sapulces». Tās ir cēlas domas un romāns ir romantiskā ievadījumā varenajam «Cilvēciskās komedijas» ciklam. Tās ir arī laikmetīgas domas, jo mums ienāk tūlīt prātā, ko savā grāmātā «Val Francija kļuva amerikāņu kolonijā?» saka viens no mūsdienu franču brīvības cīnītājiem Žoržs Sola: «Francija, kas devusi pasaulei Fransuā Vijonu, Rabiē, Ronsaru, Montepu, Rasinu, Volteru, Dideru, Mišē, Šterdelu, Balzaku, Igo, Rembo, Zolā, Romeno Rolanu, Aragonu un visu pretošanās laikmeta pagriešanās dzelzītiņu plejadu, vairs nav saimniecē savās mājās». Balzaks māca pašcienā, patriotismu.

«Cilvēciskās komedijas» pirmais romāns iznāca 1829. gadā, bet pats apvienotais nosaukums radās krievu vācā, 1842. gadā, kad rakstnieks pats bija saskatījis savu sacerējumu sakarību un kopīgo mērķu. Tad Balzaks rakstīja, ka «Cilvēciskās komedijas» pirmatnējā ideja viņam parādījies kā nepiepildāms, bet valdonīgs sapnis, kam jāseko, lai cik arī tas būtu liesis fantastisks. Pati doma esot izaugusi no salīdzinājuma ar dzīvnieku valsti: kā tur, tā ļaužu sabiedrībā pastāv sugas, veidi — tur vilki, kraukļi, roņi un tā tālāk, tie ir iedzīvotāji, nabagi un tā tālāk, tikai sociālo sugu dažādības un īpašības daudz kuplākas un sarežģītākas un mainās katrā jaunā civilizācijas pakāpē. Viņš esot nodomājis aprakstīt divi vai trīs tūkstoš raksturīgāko savu laikmeta personu. Lai arī tādu daudzumu necēlās lielas jūkas, rakstnieks savus romānus sadalījis grupēs, galerijās, kā viņš pats saka. Viņam ir privātās, provincālās, Parīzes, politiskās, militārās un lauku dzīves skati vai ainas. Šīm grupām Balzaks vēl pievieno filozofiskās un analītiskās etiķes, kā viņš nosauc darbus, kuros «gūst savu izteiksmi visu notikumu sociālās virzītās, kur attēlotas pozitīvas domu vētras, jūta pēc jūtas». Cilvēku jūtu pasaule, viņu iekāres un dzīvas, viņu ikdienas dzīve rod Balzaka darbos valdīdīgu un sīku attēlojumu, tāpat kā viņš rūpīgi un plaši apraksta apkaimi, sevišķi uzmanību veltīdams mājām un iestābām, gan griezumā mantām un retiem mākslas darbiem, gan bēniņu grabažām. Viņu pievērš kaislības, bet rakstnieks «Fragiā» sūrojas, ka spēcīgas kaislības esot tik pat retas, kā lielā mākslas darbi. Viņš kā daudzi realisti mīl fantastiku, izdomo jaukt ar realitāti, viņš grib aptvert visu pasauli. To, pēc viņa domām, iespēj tikai literatūra. «Sagrenadas» priekšvārdā Balzaks raksta, ka literatūra esot pati sarežģītākā māksla, idejas aptver visu, rakstniekam jāsprot visas parādības, visi raksturi, viņam viss jāatceras un jāattēlo. Un Balzaks vairāk nekā trīsdesmit gadu ziedojis visus spēkus rakstnieka darbam, atdodamies tam ar fanātisku kaislību. «Mācīcā Betā» viņš raksta: «Nemīgts darbs ir tāds pat mākslas, kā visas dzīves likums. Lielie mākslinieki negaida ne pasūtījumu, ne pircēju, — viņi rada šodien, rīt, vienmēr. Tā viņi pierod pie dabas, tā viņi allaž sapazīstos ar grū-



Balzaka mūžīgajā romānu ciklā. Balzaks nav gan notēlojis plašās ainās franču strādnieku dzīvi, kuras attīstību tik precīzi izanalizējis Markss, bet uz strādniekiem rakstnieks raugās ar dziļām simpatijām. Engels, kas augstu vērtēja Balzaku un vairākkārt par to rakstījis, saka: «Es uzlikoju par vienu no vislielākajām realisma uzvarām, par vienu no visvērtīgākajām vecā Balzaka īpašībām to, ka viņam bija jānotāstājas pret savām paša šķiras simpatijām un politiskiem aizspriedumiem, to, ka viņš sareidzēja savu iemīloto aristokrātu neatvairāmo bojā eju un aprakstīja viņus kā ļaudis, kas nepelna labāku likteni, un to, ka viņš sareidzēja īstos nākotnes laudis tāfni tur, kur vienīgi tie arī bija atrodami». Un tā arī iznāca, ka lai gan Balzaks daudz pīnās ar aristokrātiem, bija katoliķis un legitimists (1792. g. patriekto, 1814. g. restaurēto un 1830. g. no jauna nogāzto Burbonu karaļnama piekritējs), viņš, klausīdams savam ģenijam, tas ir — patiesīgi un vispusīgi iedziļinādamies visās dzīves parādībās, ar vislielāko asumu un izsmēģību attēloja aristokrātus, bankiešus, tirgoņus, visu buržuaziju, lielo un sīko. Balzaka romānos redzam, ka kapitāls, buržuaziskā iekārta samaitā un pazemo visu, kam pieskaras — mīlestību un draudzību, uzticību tēvijai, idealism, dotajam vārdam, zinātni, rakstniecību un mākslu, etiku un morāles jēdzienus.

Sava laikmeta dzīvi Balzaks vairākkārt salīdzina ar Dantes eili un tās šausmām, lai gan pats romāniska tituls liekas esam izaudzis, zināmā pretstatā dižā itāliešu dzejnieka «Dievišķīgajai komedijai». Balzakam nav jāmeklē noziedznieki un izvirtuļi kādā aizpasaule. Vai tikai daudzdzīvotā vēstures personu galerijā, viņš tos atrod savās laikmetā, savā apkārtnē, katrā mirklī un soli, viņš pats dzīvo kapitalistiskajā peklē. Franks, kā tagad kapitalisma pasaulē dolars, nosaka visu Balzaka lauzu dzīvi, domas un jūtas. Tie, kam šīs tūkstoš un miljoniem pavairotais franks ir kabatā vai seifā, izsūc, nomāc satriec bez žēlastības trūcīgos, sērdienus, sapaņotājus, apdāvinātus ļaudis, kas cenšas dzīvot pēc sirdsapziņas un nopūlas radīt kultūras vērtības. Kad jūlija monarhijā valdīja Luijs Filips un bankieris Rōšils, pēdējā vara bij daudz stiprāka par ķēniņa troni. Aferas, kas uzplauka milzu mušmīres, sasniedza pasākainus apmērus, bet savā cīsmā un smirdonā tika vēl pārsētas otrās imperijas un trešās republikas laikā, jo līdz ar kapitalisma attīstību un neatvairāmo sapūšanu, deģenerējās arī buržuaziskā sabiedrība. Šis process sasniedzis kalngaluš Petēna, Lavala, Bluma, Deladē un Šumana Francijā, kuras vadoni un ideoloģi lepēja ar tēvzemes nodevību un mīdā kājām tautas suverenitāti. Zolā, Anatols Franss («Pīngvinu salā»), Monpans («Mīļajā draugā») patiesīgi parādīja šo buržuaziskās izviršanas tālāko gaitu. Kad domājam par Balzaku, redzam, ka ar lie-

lu spēku un lielāku konsekvenci kapitāla drūmo ietekmi un ākstsības 20. gadsimtenī attēlo Maksims Gorkijs un Andrejs Upīts. Un Balzaks no jauna nāk prātā, kad redzam, kā mūsdienās zemojas kapitāla priekšā un pārdod dzimteni tādi rakstnieki, kā katolu džentlmenš Moriaks, tūka fabrikants un spieģis Moruā, pesimisma un izvirtības sludinātājs Sartrs. Savā romānā «Zaudētās ilūzijas» Balzaks jau priekš simt gadiem spīdīgi notēlojis mākslas bojā eju kapitalisma znuos.

Buržuazija Balzaku vajāja, apmeloja, izplatīja nevēlīgās tenkas par viņa dzīvi. Rakstniekam bija daudz divainību, daudz fantaziju, bet ar savu darbu viņš visus rakstura trūkumus izpīrka. Viņš izputināja pasakas par dievdoto iedvesmu, viņš strādāja sistemātiski, neatlaidīgi un dedzīgi, katru dienu noteiktās stundās, līdz ar nosprausto minūti dažkārt pamezdam vārdu pusē, kā vēlāk esot strādājis Zolā un Flobers. Darbs augstāks par visu! Dzīvē jāiedziļinās līdz saknēm, attēlojamie varoņi jāpātausta no visām pusēm, pilnīgi jāiedziļojas viņu gaitās, un jūtas, jāvēc materiāli, materiāli un vēlreiz materiāli, jālasa viss, jāzina viss — pie tādām bargām un grandiozām pamācībām un prasībām nonāk ikviens viņa vērtīgais lasītājs. Viņa romāni aizrauj šobaltdien ar savu temperamentu un meistarību. Balzaks bieži noklīst sānis, vesclām lapām stiepjas kādas vides, kādas mājas apraksti vai prātojumi par kādiem notikumiem, idejām, vēsturiskām personām un mākslas darbiem, lai pēkšņi dotu vietu dēkam, un garie apraksti ir tikpat interesanti kā visdivainākie piedzīvojumi. Sīkumi saaug ar lielām dzīves līnijām.

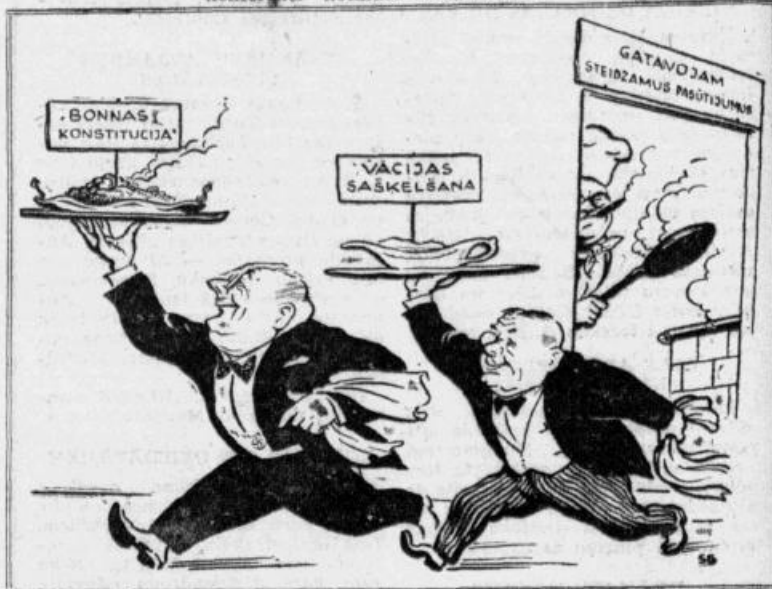
1832. g. Balzaks saņēma vēstuli no Krievijas, ko bija rakstījis polu grafiene Ieva Hanksa, kurai Krievijas dienvidos piederēja lielas muizas. Iesākās sarakstīšanās un pazīšanās, kas rakstniekam devusi visai daudz, bet kas tikai trīs mēnešus pirms Balzaka nāves noveda pie senkārotā mērķa — ļaullībām. Balzaks devās uz Krieviju ar visādiem fantastiskiem plāniem (Pēterburgā viņš cerēja kļūt par lielu valstsvīru un bagātnieku), bet laimīgi izdevās tikai kāzas, kas notika Berdičevā, un tad arī pēc dažiem mēnešiem pie gultas pienāca nāve. Plašajā trīsdesmito pētījumu ciklā «Ruskaļa kultūra i Francijā» Leonīds Grosmans plēsi un krāsaini aprakstījis Balzaka Krievijas plānus un gaitas (2. sējuma, 149.—372. lpp.). Varam pieminēt, ka caurbraukdam Balzaks apstājies arī Jelgavā, Rīgā, Valmierā, Gulbenē un Valkā, un viņa Latvijas iespaidus diezgan sīki, bet mazliet virspusīgi aprakstījis rakstnieka cēla biedrs krievu tēlnieks Ramazanovs.

Jau Puškīns ar lielu uzmanību lasīja Balzaka grāmatas un viņam kā francuza cienītāji sekoja slaveni krievu rakstnieki — Levšs Tolstojs, Gončarovs, Doštojevskijs, Gorkijs. Sevišķi populārs Balzaks kļuvis Padomju Savienībā. I. Anisimovs raksta: «Balzaka darbi plaši izplatīti padomju zemē. Var sacīt, ka Balzaks ir visvairāk pie mums lasītais Rietumeiropas klasiķis. Šo visas tautas atzinību viņš izpelnījies ar savas daiļrades diženo un nesaudzīgo patiesību.» («Pravda», 20. 5. 1949.). Nikolaja I aristokrātiskā krievu sabiedrība neatzina franču lielo rakstnieku, bet viņu augstu novērtēja un iemīlēja progresīvā intelligēncē, un padomes pašķira Balzaka grāmatām ceļu uz visplašāko auditoriju. Padomju darba laudim tuvs Balzaks — realists, meistarisks dzīves attēlotājs, vecās iekārtas patiesīgs un taisnīgs tiesnesis, kas ilgojās citas, jaunas, laimīgas lauzu sabiedrības. 1831. un 1834. g. kļuva slaveni zīda audēji, kas ar revolucionāru kvēli cīnījās pret bagātajiem darbinieku saimniekiem. Kad viņus kādā manifestācijā apšaudīja nacionālā gvarde, strādnieki pacēla melnu karogu ar uzrakstu: «Lai dzīvojam darbā vai kritam cīņā». Engels augstu novērtēja lioniešu kaujas garu, Balzaks viņu lozūnās saskatīja pēlītu soda spriedumu kapitalistiskajai Francijai. Lioniešu gars dzīvo mūsdienu franču darba tautā, ko vada cīnā komunisti, dedzīgie brīvas Francijas patrioti.

Latviski tulkotas dažas Balzaka grāmatas. Bet tāpat kā gandrīz visus Rietumu klasikus, arī Balzaku mēs vēl pazīstam pārāk maz un vienpusīgi. Buržuaziskā Latvijā rietumu kultūru pārstāvēja jēla erotika, kriminalromāni, mistika un dekadence. Padomju Latvijas darba laudim tuva Balzaka un Zolā, Fransa un Barbisa, Rolana un Aragona Francija.

ANGLŪ-AMERIKĀŅU VIRTUVES BRĪNUMI

Bonnas «parlamentāriskā padome» steidzīgā kārtā pieņēmusi Rietumvācijas «Konstitūciju», kas apstiprina Vācijas galīgu sadali. Tādējādi notādot Ārlietu Ministru konferenci notikuša fakta priekšā.



SAGATAVOTS Ārlietu Ministru Parīzes konferences GALDAM. S. Gūtmana zīm.

Fakti, kas runā paši

ČEHOVS UN «ANTIAMERIKANISKĀ DARBIBA»

Kalifornijā dzīvo kāds senators Tenejs. Viņš kļuvis slavens ar to, ka visu savu reakcionāru un tumsaņas temperamentu ielicis bēdīgi slavenās «anti-amerikaniskās darbības izmeklēšanas komisijas» vietējās filiāles vadīšanā. Vienreiz šis «darbinieks» apvainoja «anti-amerikaniskā darbībā» kādu Kalifornijas kino firmu. Firmas «noziegums» bijis tas, ka tā uzvedusi... divas filmas pēc Antona Čehova darbu sīžeti.

Senators Tenejs devis priekšrakstu kino firmu nekavējoties ieskaitīt «aizdomās turamo organizāciju» sarakstā. Kad daži Kalifornijas pīsoni pānteresējās, kādu pārkāpumu dēļ kino firma izpelnījies tik stingru rīcību, Tenejs uzskatīja par vajadzīgu uzstāties ar oficiālu paskaidrojumu. Šis mežonīgais «džentlmenis» paziņoja, ka tajā zemē, kur viņš, senators Tenejs, ir anti-amerikaniskās darbības izmeklēšanas komisijas priekšsēdētājs, nekad netiks atļauts uzvest filmas, kuras uzrakstījis kaut kāds krievs, uzvārda Čehovs.

VĒSTULE REDAKCIJAI

Sakarā ar jūsu laikraksta š. g. 15. maija numurā iespiesto doc. Jāņa Niedrē rakstu «Pārvērtējuma nepieciešamība», kur aplūkota mana agrākā un tagadējā darbība, lūdzu neliekt telpas šāda mana paziņojuma iespēšanai:

Kultūras mantojuma jautājumā par pilnīgi pareizu atzīstu kritiku, ko doc. J. Niedrē izteicis sava raksta pirmajā daļā.

Manu agrāko darbu kritiku atzīstu par pamatotu. Uzskatu par principiāli nepareizu manu agrāko mēģinājumu parādīt Raina Helumu ar līdzekļiem no buržuaziskās idealistiskās «zinātnes»

23. maijā Dramas teātra telpās Liepājas muzikālā dramatiskā teātra viesizrādē — A. Sofronova «Maskaviešu raksturs». Izrādi pārraidīs Rīgas translācijas tīkls.

25. maijā Jelgavas dramtas teātri A. Sofronova «Kādā pilsētā». Izrādi pārraidīs radiofons.

26. maijā Krievu dramtas teātra telpās Daugavpils krievu dramtas teātra viesizrādē — J. Mina un J. Miņšovska «Miera rīts». Izrādi pārraidīs radiofons.

28. maijā Dailis teātra telpās Valmieras dramtas teātra viesizrādē — E. Griņa «Vējš no dienvidiem».

Sodien Valsts konservatorijas zālē konservatorijas studentu simfoniskā orķestra koncerts. Solists — students N. Fedorovskis. Diriģents — LPSR nopolnietim bagātais mākslas darbinieks L. Viņers.

Sovakar LVU aulā Poligrafiskās rūpniecības un pēses darbinieku arod-biedrības centrālā kluba vīru kora «Dziedonis» 25 gadu darbības atceres koncerts.

Sovakar Pedagoģiskā institūta lektorijā PSRS Pedagoģisko zinātņu akadēmijas psiholoģijas institūta docenta Gureviča lekcija «Spējas un to attīstība».

23. maijā LPSR Valsts latviešu un krievu mākslas muzejā padomju plaka-

PROPAGANDA UN ISTENĪBA

Anglijas valdība nesen izplatīja propagandas pamfletu, kas cenšas iestāstīt lasītājiem, ka Etilja valdība nodrošina strādnieku mātēm un bērniem vislabākos veselības noteikumus pasaulē. Lāi ilustrētu šo apgalvojumu, pamfletā ievietots kāda tukla bērna fotoattēls. Kā vēlāk izrādījās, šī fotogrāfija jau 13 gadus vecu un attēlo nevainīgu strādnieku zaidaini, bet Kentas hercoga dēlu — princi Edvardu.

AMERIKANISKA PROFESIJA

Pēc Nujorkas štata likumiem vienīgais iemesis ļaullības šķiršanai ir ļaullības pārkāpšana. Šo apstākli daži veikli valkainieki prabūsi izmantot, lai organizētu zelošu uzņēmumu. Nesen štata prokurors Frenks Hogans oficiāli paziņojis, ka Nujorkā atklāta «firma», kuras specializācija bija «viltoti ļaullības pārkāpšanas pierādījumi». Galvenais ielicēnis bija jūriju bērnu mātē 20 gadus vecā Sera Eliss, kas par 10 dolaru honorāru ļāva sevī «parsteigt» viesnicu iestābās ar vīriem, kuri gribēja šķirties no savām sievietēm.

arsenala. Savus agrāk iespiestos darbus atzīstu par ideoloģiski nepareiziem un principiāli maldīgiem.

Atzīstu par pilnīgi pamatotu pārmetumu, ka neesmu publicējis jaunus darbus. Apsoles padomju sabiedrībai šo trūkumu visdrīzākā laikā novērst, parādot sevi jaunus darbus, kur vadišos no vienīgi pareizās — marksistiskās zinātnes metodes.

Par lietišķu biedrisku kritiku kā stimulu tālākai darbībai esmu pateicīgs tās autoram un redakcijai.

Jānis Bundulis

Nākamajā nedēļā

ta izstādes iztirzājums, Ansprīdīs ar Padomju Latvijas plakatu darbus.

23. maijā Filharmonijā simfoniskais koncerts. Programā — Čaikovska darbi. Solists — Vissavienības muziku izlīdzdītāju konkursa laureats pianists I. Michnovskis. Diriģents — LPSR nopolnietim bagātais mākslas darbinieks un KPFSR nopolnietim bagātais skatuves mākslinieks M. Žukovs.

25. maijā Filharmonijā I. Michnovska klaviervakars.

25. maijā Poligrafiskās rūpniecības strādnieku un pēses darbinieku arod-biedrības centrālajā klubā doc. Ivanova lekcija «Gudrās mašīnas-automati».

26. maijā Liepājas muzikālā dramatiskajā teātri violonieces Lidas Rubenes un pianista J. Kepiša sonatu vakars.

27. maijā Apgabala virsnieku namā A. S. Puškina prozai un dramaturģijai veltīts vakars. Piedalās Leningradas aktieri — KPFSR nopolnietim bagātais mākslinieks Belju, KPFSR nopolnietim bagātais mākslinieks Rachmanins, Slobockojs un Ormans.

28. maijā Madonā A. S. Puškina jubilejai veltīts koncerts. Piedalās LPSR nopolnietim bagātais skatuves māksliniece P. Baltābola, T. Matīss Z. Pabērza, V. Stūresteps un A. Volfmān-Ose. 29. maijā šo koncertu atkārtos Lubānā, bet 30. maijā — Cesvainē.

28. maijā Talsos Filharmonijas mākslinieku A. Jūsmaņa, A. Stepulānes, M. Liepīnas un M. Andermana koncerts. 29. maijā koncertu atkārtos Valdemārpilī.